

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

"ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס"

גר צריך להודיעו מצות פאה

לכאורה זו סברה לא מובנת. הרי כבר ראינו סברה לחייב מפני שלא נאמרו שיעורים בעכו"ם. ראינו עוד סברה לחייב מצד שהוא מצער, אפילו שאין כאן חסרון ממון. אבל סברת הקפדה לכאורה שייכת לענין אם אפשר להוציא בדיינים או לא. אבל למה צריך להגיע לסברה זו לחייב עכו"ם מיתה כאשר גזול פחות משו"פ מעכו"ם, ואיך אפשר לחייב מיתה על סברה זו כאשר גזול פחות משו"פ מישראל. והנה אולי היה אפשר לבאר את דעת רש"י מכיוון אחר. דהרי ישנו דבר נוסף שצריך להבין בדעת רש"י, מדוע הוא תולה את חיוב העשה בחיוב הלאו. כלומר, למה בדבר שהוא בר השבון ישנו הלאו דלא תגזול ובדבר שאינו בר השבון פקע הלאו. הרי זו אינה גמרא, אלא רש"י אומר זאת מדיליה. וצ"ל מה הכריחו. ונראה שרש"י הבין שאם אין על המעשה שם מעשה חשוב מצד ההשבה, אזי גם אין לו חשיבות מצד הגזלה. דהרי גזילה היא מעשה, והחיוב הוא על המעשה. ומעשה גזילה של דבר שאין בו שו"פ אינו מעשה חשוב. לפ"ז צ"ל שבעכו"ם גזילה של דבר שאינו שו"פ הוא מעשה חשוב, דעצם ההקפדה שלו עושה זאת למעשה חשוב, כמו שבישראל עצם האי-הקפדה עושה זאת למעשה בלתי חשוב. וזה מבאר למה צריך להגיע לכך שאינן מוחלין כדי לחייבו מיתה על גזילת פחות משו"פ מעכו"ם. אמנם כאשר העכו"ם גזל מישראל מידי דלא שו"פ, אמנם המעשה שלו כלפי עצמו הוא חשוב, אבל המעשה גזילה הוא ביחס למה שהחסיר את השני, ומצד הישראל אין כאן מעשה חשוב. בשלמא אם היה זוכה בדבר מההפקר, היה על זה שם מעשה חשוב, אבל לא מצד מעשה גזילה. א"כ צריך לחזור לסברה שציער את הישראל כדי לחייב את העכו"ם. הרי שסוף כל סוף עדיין קשה להבין כיצד רש"י ביבמות תולה את חיוב המיתה של עכו"ם שגזל מישראל פחות משו"פ בזה שהעכו"ם מקפיד על פחות משו"פ, וצ"ע.

איסור לגזול פחות משו"פ הוא סברה פשוטה

[יא] נחזור למה שבארנו לעיל שלפי רש"י האיסור לישראל לגזול פחות משו"פ, דהרי לא תגזול פקע, הוא מצד שהוא מצער את חבירו, מצד השם דלא תגנובו אפילו על מנת למיקט. אבל נראה שלא צריך להגיע לכך, אלא אפשר לומר שזאת סברה פשוטה, ולא צריך לתלות זאת באחת מהתרי"ג מצוות. כמו שמצינו בב"ק (מ"ו ב'), "מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה, שנאמר

[ט] הנה עכו"ם שגונב פחות משהו פרוטה ראינו שמפורש בגמרא שהוא חייב מיתה. ואין לומר שיהיה פטור מצד חצי שיעור, כפי שביאר המגיד משנה את שיטת הרמב"ם. דשיעורים לא נאמרו בעכו"ם כפי שכתב הרמב"ם (הלכות מלכים פ"ט ה"י). שיעורים שהם הלכה למשה מסיני לא ניתנו אלא לישראל. אם לא נאמר בו שיעורים, ממילא אין מקום לחלק בין פרוטה לחצי פרוטה. אמנם לכאורה קשה, דא"כ למה הגמרא בסנהדרין (נ"ט א'), אומרת שעכו"ם חייב על פחות משו"פ משום דלאו בני מחילה נינהו. תיפוק ליה דלא נאמרו שיעורים בעכו"ם. לפי ביאור רע"א בגמרא שהזכרנו לעיל, שמדובר בגמרא בהשבה, וישראל בפחות מפרוטה פטור מהשבה, ועכו"ם חייב, א"כ לא קשה. אבל זה מתאים רק לשיטת התוס' בעירובין וע"ז, שיש דין השבה בעכו"ם שגזל מעכו"ם (לא שנא פרוטה לא שנא פחות מפרוטה). ומוסיפים התוס' בעירובין שאפילו בעכו"ם שגזל מישראל פחות מפרוטה יש דין השבה אם החפץ בעין. אבל צ"ע לפי רש"י שאין דין השבה בעכו"ם, דקלב"מ, ובסוגיה מדובר על גזל שהוא מז' מצוות בן נח, לכאורה פשוט שאין מקום לחלק בין פרוטה לפחות מפרוטה, שהרי לא נאמרו שיעורים בעכו"ם כלל, ולמה לי משום שלא בני מחילה נינהו. אמנם רש"י לומד כך גם ביבמות (מ"ז ב'). הגמרא מיידי שם שעכו"ם בא להתגייר ומודיעים אותו בין השאר עוון לקט שכחה ופאה ומעשר עני. ולמה צריך להודיע לו מיד את עוון לקט שכחה ופאה ומעשר עני. עונה הגמרא, משום שכן נח נהרג על פחות משהו פרוטה. ורש"י מבאר שלא יחשוב הגר שהעניים הלוקטים פאת שדה גזלנים הם, ויעמוד עליהם ויהרגם לפי דיני בני נח המצווים על הגזל ואזהרתן היא זו מיתתן דלא בעו התראה, לפיכך בן נח נהרג על פחות משהו פרוטה דעובד כוכבים קפיד על דבר מועט, ולגבי ישראל הוי מחילה. ע"כ פרש"י. וצ"ל שפעמים רבות העניים לוקטים פחות משו"פ, והגר לא יעשה חילוקים ויהרוג אותם ללא התראה. עכ"פ חזינן שגם ביבמות מבאר רש"י את חיוב המיתה בפחות משו"פ משום שלא בני מחילה נינהו, וצ"ע.

האם עכו"ם חייב מיתה בפחות משו"פ

[י] א"כ מה שצריך להבין ברש"י הוא למה חיוב העכו"ם במיתה כאשר גזל פחות משו"פ תלוי בהקפדתו על פחות משו"פ.

"ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס"

מצד העכו"ם, לכן נחשב למעשה חשוב ונהרג, אפילו שמצד הישראל אין זה מעשה חשוב, דשם חשיבות המעשה נקבע לפי הפועל ולא לפי הנפעל.

פירוש הירושלמי לפי שיטת המנחת חינוך

[יג] נחזור עתה לירושלמי. לכאורה מכל הנ"ל עולה שבעכו"ם פחות מפרוטה כפרוטה. א"כ מה הועילו אנשי המבול בכך שלקחו תורמוסין פחות משו"פ. הרי לכאורה ב"ד שלהם צריכים לדון גם בפחות מפרוטה, דאצלם חשוב הוא. והנה בשלמא אם נלמד שלא כמנחת חינוך, דא"א ללמוד מעירוב לכל התורה, כפי שמדויק ברמב"ם, א"כ גם בעכו"ם אין דין פרוטה כפרוטה, ומובן הירושלמי. אבל לשיטת המנחת חינוך קשה. [בדף השאלות הקשיתי כאן על הרב, ע"ש. והרב כתב לי כך: הבנתי שלחולקים על המנחת חינוך ס"ל שבכל הדינים זולת גזל בעי פרוטה, והוא [שאצל עכו"ם פחות משו"פ הוא ממון חשוב] דין מיוחד בגזל, משא"כ בדינים דינו כישראל. ע"כ הרב. אבל לכאורה מהסוגיה בעירובין גופא רואים שאין זה דין מיוחד בגזל, אלא גם בקנינים אצל עכו"ם פחות מפרוטה הוא ממון.]. כדי לתרץ את הירושלמי גם לפי דרך המנחת חינוך, נתבונן בסוגיה בעבודה זרה (י"ט ב'). הגמרא שם דנה בישראל שעושה ע"ז עבור עכו"ם, ולמד"א יש לשכירות מתחילה ועד סוף, א"כ הוא מקבל תשלום עבור כל פורתא ופורתא שהוא עושה. אמנם אין הע"ז נאסרת אלא בגמר המלאכה, וא"כ לא נאסר עליו אלא התשלום עבור המכוש האחרון. ואותו תשלום עבור המכוש האחרון הוא פחות מפרוטה, ולכן אינו חשוב ממון ומותר לישראל לקבלו מהעכו"ם. אמנם התוס' שם (ד"ה מכוש) מקשים שאסור ליהנות מדמי ע"ז אפילו פחות משו"פ. ומתמצים שאם לא היה עושה את המכוש האחרון, העכו"ם לא היה מפחית משכרו את ערך אותו מכוש, כי ערך אותו מקוש אחרון הוא פחות מפרוטה, ולכן כשמקבל את אותו פחות מפרוטה, אין זה דמי ע"ז אלא כעין מתנה. וממשיכים התוס', ולמרות שעל גזל מקפיד העכו"ם אפילו בפחות מפרוטה, אבל בציור זה אינו מקפיד עד כדי פחות בפרוטה. ע"כ תורף דברי התוס'. עולה מהתוס' שלא לכל ענין מקפיד עכו"ם על פחות מפרוטה. יוצא שלמרות שבעל התורמוסין מקפיד על כל תורמוס ותורמוס מצד הגזילה, אין זה מכריח שב"ד ישבו על זה, כי סוף סוף הב"ד באים לדון על החיוב של הגזלן ולא דנים על עצם המעשה. ואולי אפשר גם לומר, שגם בגזילה מה שעכו"ם מקפיד אינו על הפחות מפרוטה אלא על צערן, ואינו מוחל על כך, משא"כ ישראל מוחל לא רק על הפחות מפרוטה, אלא גם על צערן. אבל הב"ד כמובן אינם דנים על הצער אלא על הממון, ולכן לא ישבו על פחות משו"פ. לעכו"ם אין תשובה על גזל פחות מפרוטה

וכו', מתקיף לה רב אשי הא למה לי קרא, סברא הוא, דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא". וכן בסוגין, וכי מותר לקחת מבן אדם ממון שהוא פחות משו"פ. האם צריך פסוק לדעת שזה אסור. כמו שאומר רב נסים גאון בהקדמה לש"ס "כל המצוות שהן תלוין בסברא ובאובנתא דליבא, כבר הכל מתחייבים בהם מן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ וכו' ושפיכת דם נקי והגזל מדרך השכל הן אסורין"[2]. השכל ישר אומר שאסור לבוא ולקחת מאותם תורמוסין שלקחו אותם אנשי דור המבול, אפילו בפחות משו"פ. ואפילו בלא להגיע לכך שהוא מצער את השני, כבר אדם מבין שדבר שאינו שלו, אל לו ליגע בו[3]. אמנם צ"ע אם לכך התכוון רש"י.

בעכו"ם פחות מפרוטה כפרוטה

[יב] כבר הזכרנו את המימרא בשם ר' יוחנן בעירובין (ס"ב א') לענין שבן נח נהרג על פחות משו"פ. קודם אותה מימרא מובאת מימרא נוספת בשם ר' יוחנן, "הו יודעין ששוכרין מן העכו"ם אפילו בפחות משו"פ". מדובר שם בשכירות לצורך עירוב חצירות. והנה בישראל שכירות בפחות משו"פ לא חלה, דקנין מעות חל דוקא בדבר חשוב. אבל בעכו"ם לצורך עירוב חצירות מועיל גם בפחות משו"פ, כי אצל עכו"ם גם פחות משו"פ הוא ממון חשוב. המימרא שבן נח נהרג על פחות משו"פ הובאה שם רק בדרך גררא, מכיון ששתי המימרות דנות בעכו"ם ובפחות משו"פ, אבל הסוגיה שם דנה בעירוב ולא בגזל. והנה יש לעיין, כמו שהתקשינו לעיל להבין איך נחייב עכו"ם מיתה על שגזל מישראל פחות משו"פ, דסוף סוף אין כאן מעשה גזילה חשוב מצד הישראל כיון שהוא מוחל, הה"ה, איך מועיל השכירות, הרי מצד ישראל אין כאן קנין חשוב. הרי בכל קנין מעות צריך שיהא נותן וצריך שיהא מקבל, ובפחות משו"פ אמנם מקבל יש אבל נותן אין. אמנם המנחת חנוך (ע"י מצוה י"א אות י"ט, ומצוה מ"ב אות כ"א ד"ה ודע, ובעיקר מצוה של"ו אות א' בענין קנין כסף), לומד מכאן שבכל דיני עכו"ם פחות משוה פרוטה דינו כפרוטה. דאם הגמרא מדמה כאן עירובין לגזל הרי שהגמרא הבינה שבעכו"ם פחות מפרוטה כפרוטה דמי לכל התורה כולה ואין זה רק מקולי עירוב. אבל ברמב"ם (הלכות עירובין פ"ב הי"ב) משמע דהא דמהני פחות מפרוטה בשכירות עכו"ם לצורך עירוב הוא מפני שאין זה קנין גמור אלא היכר בלבד. א"כ א"א ללמוד מהסוגיה בעירובין לכל התורה כולה (ע"י במנחת חינוך מצוה של"ו הערה ה' ו'). אמנם אפשר להצדיק את המנחת חנוך ולומר שבעכו"ם פחות מפרוטה כפרוטה בכל התורה כולה, ואין עליו פירכה מהרמב"ם, דהרמב"ם דיבר שהישראל עושה קנין עם העכו"ם, וכלפי ישראל אין זה קנין חשוב ולכן מועיל רק בעירובין, אבל בכל מעשה שהעכו"ם עושה יהיה פחות מפרוטה כפרוטה. ואולי גם בגזל פחות מפרוטה מישראל, מכיון שהמעשה הוא

"ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס"

בגמרא שם (י"ח ב') וכן בגמרא במעילה (י"ח ב') איתא שאם מעל בחצי פרוטה בפעם אחת ובעוד חצי פרוטה בפעם אחרת, ואפילו ג' שנים בינתיים, מצטרפים המעילות וחייב, למרות שכל מעילה בחצי פרוטה אינה מעילה בפני עצמה. כאן מתגלה הסוד שאפשר גם לצרף חצאי פרוטות לפרוטות. בכל התורה כולה ישנו צירוף של פרט לכלל. אבל במעילה התחדש דין שאפשר לצרף שני חצאי פרוטות ולהפוך אותם לפרוטה. אבל כאן מדובר בקדשים. בחולין לא מצאנו כזה דין. כאשר מגיעים למדרגה שרואים גילוי אלוקות בכל דבר, אזי חצאי פרוטות מצטרפים לפרוטה, וישנה נקודת תיקון. אבל כאשר תופסין כל דבר כחולין, אזי אין דין של חצי פרוטה מצטרף לחצי פרוטה, ואז באמת אין חייבים בהשבה. א"כ תכלית העבודה היא לגלות את הקדושה בכל העולם כולו. כאשר הקדושה מתגלה בכל העולם כולו, גם חצאי הפרוטות מצטרפים, דהרי אין דבר העומד בפני התשובה. למרות שלפי מה שהסברנו עד עתה, דוקא פרוטה יש לה תשובה, ופחות מפרוטה אין לה תשובה. אבל הרי אין דבר העומד בפני התשובה. אלא בחולין יש דין של דוקא פרוטה, אבל בקדשים, כמו שראינו במעילה, ישנה אפשרות גם לתקן את החצי פרוטה. זהו סוד התיקון דתשובה עילאה. תשובה עילאה היא לגלות את הקדושה גם בחולין, ואז גם חצי פרוטה מצטרפת לחצי פרוטה ונעשית לפרוטה ואז היא ברת השבה. כך שהפירור חוזר לפרט, והפרט חוזר לכלל, וזו שלימות התיקון של הבריאה כולה.

מי שפרע מאנשי דור המבול

[טז] ידוע המאמר "מי שפרע מאנשי דור המבול הוא עתיד להיפרע ממי שאינו עומד בדיבורו" (ב"מ מ"ד א'). ישנם ביאורים רבים במה שייכי אהדדי. אבל בעומק, הנה בזוהר הקדוש מוזכר שישנה בחינה של קול וישנה בחינה של דיבור (עי' זוהר וארא דף כ"ה ב', וזוהר פנחס רע"מ דף רכ"ח ב'). קול הוא לא מחותך, והדיבור הוא נקודת החיתוך, כמו שכתוב בנביא "הפורטים על פי נבל" (עמוס ו' ה'), ורש"י מפרש שם "מנחם חברו עם ופרט כרמך, ורואה אני את דבריו, שהמשורר על פי כלי זמר מחתך את הדבור בפרוטרוט, הכל לפי נעימות קול הכלי להגביה ולהנמיך". כלומר הדיבור מחלק את קול האדם לפרטים, כמו שהפריטה על הנבל מחלקת את קול הנבל לפרטים. מי שאינו עומד בדיבורו הוא זה שמפורר את דיבורו, מלשון הפרת נדרים, שמפוררים את הנדר עד שאינו. וכן אנשי דור המבול פרוו את הפרוטה עד שלא יכלו לעשות תשובה. מכל מקום, מעל הכל ישנו סוד המפורר וזורה לרוח (משנה פסחים כ"א א'), שעל ידי כן מבטל את החמץ ומגלה את סוד הקדושה שזהו שלימות התיקון.

■ קטע מתוך שיעור סוגיות בפרשה 002 נח פרוטה

[יד] דור המבול נענש "כי מלאה כל הארץ חמס" (נח ו' י"ג), ופרש"י "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל", ומקורו בסנהדרין (ק"ח א'). וראינו בירושלמי ובמדרש שצורת הגזל שלהם היתה באופן שאינו ניתן להשבון, וממילא לא היה נח יכול להחזירם בתשובה למרות שעסק בבניית התיבה ק"כ שנה (רש"י נח ו' י"ד). כל עבירה שאדם עושה ניתנה עליה תשובה. ישנה תשובה בנפש וישנה תשובה בממון. תשובה בנפש זו מצות עשה דאורייתא "ושבת עד ה' אלוקיך" (ואתחנן ד' ל'). תשובה בממון זו מצות עשה "והשיב את הגזילה אשר גזל". חטא דור המבול בממון היה בכך שהם הפקיעו להדיא את האפשרות של תשובה. למרות שבני נח לא נצטוו על השבת גזל, אבל למעשה ודאי שיש להם חובה להשיב. א"כ בעצם המעשה שלהם הם חקקו עוון שאי אפשר להשיב אותו, ולכן כאמור לא הועיל ולא יכול היה להועיל מה שנח ניסה להחזירם בתשובה. והנה בעומק, חטא הוא פיזור ותשובה היא חיבור, חזרה למקור. בשרש הכל הוא אחד, ובהתפרטות נמצאים הפרטים. התשובה מחזירה את הפרטים לכללם. והנה פרוטה היא מלשון פרט, וכאשר ישראל משיב את הגזלה, ואין גזלה בפחות מפרוטה, אזי הפרוטה חוזרת למקורה בסוד כלל ופרט וכלל. אבל פחות מפרוטה אינה פרט אלא פירור, שהוא למטה מהפרט. דבר שיש לו כח להתקבץ לכלל בסוד כלל ופרט, פרט וכלל, כלל ופרט וכלל, הוא הנקרא פרוטה. אבל דבר שאין לו כח לחזור ולהתקבץ לכלל, אז הוא בבחינת פחות משהו פרוטה, והוא פירור. אצל ישראל פחות משהו פרוטה אינו ניתן להשבון כי ישראל מוחלין על כך, ממילא אין כאן בעיה, דהמחילה היא גופא ההשבון שלו. אבל אצל העכו"ם פחות משהו פרוטה שמחד הוא לא ניתן להשבון ומאידך אינו יוצא בדיינים, אז למעשה הגזל אינו יכול לחזור למקורו, אין לגזלן היכי תמצוי איך לתקן את החטא הזה (כל זה לשיטת הראשונים שאין דין השבה בעכו"ם, אבל לתוס' שיטה אחרת כנ"ל).

פירור חוזר לפרט ופרט חוזר לכלל

[טז] אמנם לכאורה קשה לומר שמחד נח ניסה ק"כ שנה להחזירם בתשובה, ומאידך אנו אומרים שלא היתה אפשרות לעשות כן. אמנם צריך לדעת שישנם כלל ופרט וכלל. כל כלל הוא שם הוי"ה וכל פרט הוא שם אלקים. השם אלקים מורכב מה' אותיות ולהם ק"כ צירופים. א"כ שם אלקים מרמז לק"כ שנה שנח בנה את התיבה. סוד הפרט כמו שמפורש להדיא בזוהר הקדוש הוא בבחינת שם אלקים (עי' זהר בראשית ט"ז ב', ועי' זהר אחרי מות ס"ה ב'), זו ההתפרטות של כל דבר. נח ניסה לגלות בהם תפישה שנקראת פרט, אבל דור המבול התכחשו למושג זה, ואחזו בפרור. לכאורה התיקון היחיד לזה הוא לצרף שני חצאי פרוטה. אבל לא מצינו כזה צירוף בתורה מלבד בדין מעילה. המשנה בב"מ (נ"ה א') שכבר הזכרנו לעיל, מונה ה' פרוטות, ואחת מהן "הנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש". והנה במשנה בכריתות (ט"ו ב'), וכן

על זמן הגאולה חישוב הקץ ואורו של משיח

שלום כבוד הרב.

א. הגר"א אומר שמזמור 'יענך ה' ביום צרה' (תהילים כ) יש בו שבעים תיבות כנגד שבעים שנות חבלי משיח שהם ימי צרה, לפי מה שאני מבין מהרב אנו קרובים לגאולה, אך בעשרות שנים האחרונות לא היו כאלו צרות גדולות בכל שנה, ומאז השואה כבר עברו שבעים שנה?

ב. שמעתי שלגאון יש תאריך כמו איזה צופן מתי תהיה הגאולה, האם זה נכון? הרי הרב אמר שאת הקץ אף אחד לא יודע - "לליבי לא גיליתי"?

ג. בגלל שאנו בתקופה כזו שקרובים לסוף, ולפני הסוף אומר הגר"א שיהיו צרות רבות כמו חושך ואז יהיה יום וכמו אישה הרה וכו', האם מבחינת השאיפות בלימוד התורה האדם צריך להיות בבחינת שמא לא יספיק הרבה?

ד. האם יש סייעתא דשמיא בלימוד התורה בתקופה זו?

ה. על מה צריך האדם לעבוד בתקופה זו?

ו. אני מעוניין לעבור ישיבה למקום שהרמה שם יותר מתקדמת מקום שאני אגדל יותר בתורה, יותר אבנה את עצמי בלימוד וכו', כי היכן שאני נמצא הרמה נמוכה ואני מקווה שיהיה לי שם טוב, אבל זה דורש מסירות, ואני מרגיש שזה שיש כעת את כל התקופה הזו, זה מונע ממני מלעבור כי כבר אנו רגע לפני הסוף, מה לעשות? תודה רבה.

תשובה

א. משיח בא בהיסח הדעת כמ"ש חז"ל שלשה באים בהיסח הדעת.

והיינו שזו מהותו, למעלה מטעם ודעת. ולכך כל החשבונות שכתבו רבותינו כולם אמת. ובמקום שמסתיים החשבון - שם הארת משיח.

ב. כנ"ל אות א'. ובדקות יותר כמ"ש הגר"א באמרי נעם על ברכות, שיש גאולה בסוד משיח בן יוסף, והוא בבחינת אחשינה, ושם כל החשבונות, בבחינת אין נבון וחכם כמוך. ויש גאולה בסוד משיח בן דוד, וזה בעיתה. ועת זו לא נגלה.

ג. כן.

ד. מאיר אורו של משיח באור רב.

ה. על חיבור עמוק פנימי.

ו. ללמוד היכן שיותר טוב עבורך - בלי חשבונות אלו.

ברכות (יז, ע"א) - אמר רב אשי, בני מתא מחסיא אבירי לב נינהו, דקא חזו יקרא דאוריתא תרי זמני בשתא ולא קמגייר גיורא מינייהו.

והיינו כי בעומק ממהות הויתם היה להם להתגייר, כי נקרא מתא "מחסיא" מלשון הכתוב אצל רות שנתגיירה (רות, ב, יב) ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת "לחסות" תחת כנפיו. ועומק הכניסה כי גבעונים שלא נכנסו תחת כנפי השכינה בשלמות, נקראים אבירי לב כנ"ל שם, כי חסר בהם מידת הרחמים, כמ"ש ביבמות. ורחמים נקראים חוס - רחם. וזהו לחסות תחת כנפיו, היינו רחמים, כרחם שחוסים בתוכו, עובר במעי אמו. ובני מתא מחסיא שאינם באים לחסות, מפני שחסר להם רחמים - חוס, ולכך נקראו אבירי לב.

ובעומק יותר, גר הוא ממוצע בין לבין, בין עכו"ם לישראל. ומהות מתא מחסיא הוא מקום ממוצע. כמ"ש (כתובות, ד, ע"א) אמר רב אשי, כגון מתא מחסיא, דמפקא מכרך ומפקא מכפר. והיינו ממוצע בין כרך לכפר.

והנה התוס' (ברכות, שם) כתבו, וראיתי בספר העתים שחיבר הרב רב יהודה בר ברזילי, ששמע שהיה עמוד של אש יורד מן השמים עליהם בכלה דאלול ובכלה דאדר. וביאור הדברים, דהנה איתא (פרד"א, פ"ה) בין השמשות של שבת היה אדם (הראשון) יושב ומהרהר בלבו ואומר, אוי לי שמא יבוא הנחש שהטעה אותי בע"ש, שנאמר תשופני עקב. נשתלח לו עמוד של אש להאיר לו ולשומרו מכל רע, ראה אדם לעמוד של אש ושמח בלבו, ואמר עכשיו אני יודע שהמקום עמי, ופשט ידיו לאור האש וברך מאורי האש, וכשהרחיק ידיו מהאש, אמר אדם עכשיו אני יודע שנבדל יום הקדש מיום החול, שאין לבער אש בשבת, אמר ברוך המבדיל בין קדש לחול.

ובהבדלה אנו אומרים המבדיל בין קדש לחול בין ישראל לעמים. וזהו כאשר נתרחק ונבדל מהאש, אולם כאשר היה קרוב לאש וברך מאורי אש, אין הבדלה זו, וזהו שורש הגרים שהיו צריכים להתגייר במתא מחסיא, אלו נתקרבו לעמוד האש. אולם כיוון שעמדו רחוק מן האש לכך הם בבחינת מבדיל בין ישראל לעמים, ואינם מתגיירים, וזהו אבירותם, שאין קרבים לעמוד האש אלא עומדים מרחוק.

ומכח עמוד האש שהאיר לבני"י ביציאתם ממצרים, עלו ערב רב עמם, גרים. אולם גם הם היו אבירים וגיירותם אינה שלמה. ולעומתם בני"י שהלכו במדבר, זכו להארת אביר בתיקונם, ולכך אכלו מן שנקרא לחם אבירים, כמ"ש בשלהי יומא.

נח | ו-ש

ויצא יצוא ושוב. שו-ב, לשון של שווה, השתוות. ובקלקול, עשו, ע-שו, מתנגד להשתוות דקדושה. ואמרו חז"ל, עשו הוא שוא שבראתי בעולמי, שוא, שו-א. והנה עשו, אדום, ואמרו חז"ל האי שחור אדום הוא אלא שלקה. שחור, שו-ח. ואמרו חז"ל ד' שמות, אדם (אדום, שחור, כנ"ל), איש, גבר, אנוש. ובעשו נופל לאישון, אין-שו, איש קטן. גבר, ואנוש. אין-שו. וכח של האש שבאיש ובאנוש, שורף, שו-רף.

ואמרו חז"ל (סנהדרין, לח, ע"א) אחר וקדם צרתי, אם זכה קדם, ואם לאו אחר, ואומרים לו יתוש קדמך, יתוש, ית-וש, וזה קאי על עשו. ולכך דחק לצאת ראשון לפני יעקב, שיהיה בחינת קדם, ראשון, שו-ראן. אולם הוא בבחינת בכור שוטה, שו-טה. ונצרך שוט להלקותו, שו-ט. והמשך מלחמה זו שרו של עשו, שנגע בירכו של יעקב, שוק, שו-ק. ושורש ניקתו של עשו, כנודע, מעולם השבירה, שבור, שו-בר. בחינת שממון, שו-ממן. וניצוצות הטוב שבו הם בחינת שלום, כמ"ש הראשונים עשו בגימט' שלום, שו-לם. ושטנו של עשו, יוסף, בחינת שור, שו-ר.

ושורש החטא בפועל בתחילה אצל אדה"ר, שאשכול ענבים סחטה לו חוה, תירוש, תיר-וש. אשכול, אכל-שו. ואזי מאכילה זו כתיב ביה "ויתבשוש", בושה, בה-שו. ויצא לו מדרך היושר. יושר, שו-יר. לחשבונות רבים, חשבון, שו-בחן. ואזי נתקן לו בגדים, לבוש, לב-שו. וירד ממדרגת זנב לאריות, ונעשה ראש לשועלים, שועל, שו-על.

ואזי בתיקון, בו ביום, ר"ה, מצות תקיעה בשופר, שו-פר. והוא בחינת "מכדי שקולים הם ויבאו שניהם". שקול, שו-קל. ואזי משתווה הראשון, ראן-שו, ראש, עם הרגל, בבחינת שרוך הנעל, שרוך, שו-רך. בבחינת ראשיכם וגו', ושואב מימך, שואב, שו-אב.

ועיקר תיקון זה בישראל, ע"י יעקב היפך עשו הנקרא ישורון, שו-ירון. וע"ש כן נקראים ישראל שושנה, שו-שנה. "וישראל קדושים הם" כמ"ש חז"ל, קדוש, קד-וש. ושלמות הארה זו מתגלה בירושלים, ירלים-שו. ועליה נאמר שוש תשיש העקרה בקיבוץ בניה (שושנה, כנ"ל) לתוכה. שוש, שו-ש. ונמשך בפורים, שושן, שו-שן, ע"י שתיית יין, תירוש, אשכול, כנ"ל. והו ביטול ושתי, וש-תי. ושלמות שתייה זו ביין ישן נושן, נן-שו. ומידת חודש אדר, שחוק, שו-חק. ויוה"כ כפורים, בעשור לחודש, עשור, ער-שו. וניתנו בו לוחות שניות שכתוב בהם "שמור", שו-רם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: שופר, מתושלח, כוש, אשור, שרוג, שרוך, שלום, עשו, שוח, יושב, אבשלום, אושר, אחשוורוש, אנוש, אשדוד, שוה, שחור, אשכול, אשקלון, אשתאול, התשחיה, יתוש, אלוש, אישון, הושע, יהושע, בוש, חשבון, ירושלים, ישועה, ישימון, כישור, לשון, לבוש, שורה, קדוש, ראשון, כרוש, שאול, שאון, שברון, ברוש, שוא, שואה, שוט, שולמית, שום, שוטר, שול, שונם, שוק, שור, שושן, שוחק, שלו, שושנה, שלוש, שמונה, שמור, שמועה, שמעון, שמרון, שממון, שועל, שרון, גרשה, דרוש, דישון, גרשום, שונה, שמואל, חבוש, חורש, יאשיהו, יהושפט, יואש, יקוש, שובב, ישורון, כורש, כמוש, מלקוש, שבועה, מוקש, נושן, עונש, כישון, עשוק, צורישדי, קישון, קשור, שבואל, שבוע, שבור, שבלול, שבתון, שדיאור, שובל, שונא, שוקק, שוש, ושתי, שעורה, שעשוע, שקול, שרוף, שריון, שחוט, שתול, תירוש, שואב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

פסחים (ק"ח, ע"ב) - עדת אבירים בעגלי עמים (תהלים, סח, לא), ששחטו אבירים כעגלים שאין להם בעלים. היינו רומי ששחטה עדת אבירים. ועיין מהרש"א, שקאי על ר"ע וחבריו. וברש"ש שם, נ"ל דדריש "עדת" מלשון עדודה כמ"ש (ב"ק, יא, ע"א). לשון נבלה.

ושורש הדבר שנתהפך עדת אבירים כעגלים שאין להם בעלים, נעוץ במש"כ (תהלים, קו, יז) תפתח ארץ ותבלע דתן, ותכס על עדת אבירם. אבירם, אביר-ם. כי ישראל במדבר אכלו לחם אבירים, ודתן ואבירם, הותירו מן המן ונעשה תולעים, והעיקר בזה הוא אבירם, לעומת לחם אבירים. ויבואר להלן אי"ה מהות אבירים.

ובמקום כח של צירוף של גר לישראל, כנ"ל בקלקול בגבעונים ומתא מחסיא, שקלקלו צירוף זה, דתן ואבירם הם כח להחזיר את בני"י לתוך אוה"ע, לתוך מצרים. וכמ"ש (ילק"ש, תהלים, תתסד) ר"ש בן ינאי אומר, נמנו ישראל במדבר למנות דתן במקומו של משה, ואבירם במקומו של אהרן, שנאמר נתנה ראש ונשובה מצרימה, ומה גרמו לעצמם, תפתח ארץ ובלע דתן, ותכס על עדת אבירם. ועיין מהר"ל (גבורות ה', פ"ט) שביאר מאמר חז"ל זה. ועיין ספר הליקוטים (קרח) שאבירם היה רשע יותר מדתן (ועיין גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו, אות פ'. וחסד לאברהם, מעיין ה', נהר כה. ועמק המלך, תיקוני שבת, פט"ז). ונתגלגלו בדואג ואחיתופל (עיין קהלת יעקב ערך דתן). ודואג היה "אביר הרעים". מאבירם נעשה אביר הרעים.

ועיין ספר התמונה, וז"ל, תתקע"ד דורות הם עזי פנים שבדור, וכו', ר"ל, שכל פושעי ישראל שבשמיטה זו, דור אחר דור, כולם באין מדתן ואבירם, וכו', ולכך דרשו רז"ל, כל מקום שנאמר נצים ונצבים אלו הם דתן ואבירם, שאין לך דור ודור שאין לך מהם שבאים דרך גלגול, עכ"ל. ולפ"ז זהו כל האבירים בכל הדורות כולם, ושורשם באבירם. ודתן הוא שורש לכל בעלי מחלוקת, ואבירם שורש לכל עזי פנים, אבירות (עיין תנחומא, קרח. וסנהדרין, פרק חלק).

והנה כנגד כח זה דקלקול, אי כניסת גרים לכנס"י באופן שלם, ויתר על כן החזרת בני"י לאוה"ע למצרים כפי שנתבאר לעיל, עומד ר' עקיבא, שהוא ממשפחת גרים.

ושורשו של ר' עקיבא, עיין מגלה עמוקות (ויחי) וז"ל, מידי "אביר יעקב", קרי ביה רבי עקיבא, אותם אותיות, עיי"ש. ושורש דבריו באריז"ל (ליקוטי תורה, ויחי). ור"ע תיקן קלקול יוסף, פגם של אביר, ולכך שחטו אבירים כעגלים שאין להם בעלים, וזהו ר"ע וחבריו, כמ"ש מהרש"א. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

תפיסה של "מעשה מרכבה"

התפיסה שמדברים עליה השתא, היא בעצם התפיסה הפנימית, זה נקרא "מעשה מרכבה", "מעשה מרכבה", אין הגדרתו רק שאדם יודע דברים מסויימים, בוודאי שזה חלק מתפיסת מעשה מרכבה, ברור שכך. "מעשה מרכבה" זה תפיסה, זה תפיסה שהאדם תופס שמעשיו הם הרכבות, תפיסתו היא הרכבה, זה "מעשה מרכבה".

וכמו שהוזכר פעמים רבות דברי רבותינו, "מעשה בראשית" עניינו, כוחות הראשיות שבדבר, זה הראשית, עוד כח, ועוד כח, ועוד כח, זהו גדר "מעשה בראשית", איך הוא כל דבר בתחילתו, בראשיתו, "בראשית" העליונה, הכל מאוחד, ב"ראשית" דלתתא, כל יום ויום נברא מה שנברא, זה נקרא "מעשה בראשית".

"מעשה מרכבה" עניינו, שהאדם תופס כתפיסה, לא כידיעת פרטים אלא כתפיסה, שכל מהות הבריאה היא בנויה במהלכי ההרכבה, וכל דבר ודבר שהוא נוגע בו, הוא מבדיל אותו ומרכיב אותו, מבדיל אותו ומרכיב אותו, והאופן שבו הוא מרכיב אותו, לזה נצרך ידיעת חלקי החכמה, את כל אופני ההרכבה הקיימים.

וכמו שבאופן טבעי האדם נושם ונושף, אפילו תינוק בן יומו, כך כשבנפש האדם, הנפש המשכלת, כח השכלי שבאדם, באופן פשוט וטבעי כל דבר הוא מפרק ומרכיב, מפרק ומרכיב לפי גדרי החכמה, "בהם יושב ומהרהר תמיד", וכך צורת תפיסת שכלו, שהוא יושב ומרכיב ומפרק את הדברים באופן טבעי, זה כניסה לתפיסה הנקראת "מעשה מרכבה".

כמובן, "איך פירושא זיל גמור", כל התורה כולה, להרכיב את הכל, זה המעשה מרכבה, להוציא מהכח לפועל באופן חושי. אבל ההוצאה מהכח לפועל בתפיסת השכל כשכל, כשכל שהוא פועל ולא שכל שהוא כח, זהו כאשר הנפש המשכלת באופן טבעי תופסת כל דבר בהרכבתו והפרדתו, בכל הכללים שמבוארים, יש את ההוצאה מן הכח לפועל הגמור, שזה ידיעת כל ההיקף וההוצאה מהכח לפועל של כל חלקי התורה, זה התפיסה הנקראת י"ב, שבה אנחנו עוסקים עכשיו אב - י"ב.

האבות, זה ה"מעשה בראשית", זה האב, זה ההתחלה.

הבנים, הי"ב שבטים זה ה"מעשה מרכבה".

דוגמאות לתפיסת מעשה מרכבה

הדוגמא השרשית והברורה, הרי בני ישראל יצאו ממצרים, י"ב שבטים, ומתחילה מתגלה השורש כאשר הם העלו את יעקב אבינו לקברו בארץ ישראל, ועיקר הגילוי בפועל הוא בכנסת ישראל בהיקיפו, היה "בצאת ישראל ממצרים", שכולם חנו מסביב למשכן, למחנה שכונה, וצורת החניה היה באופן של ג' ג' ג', שמקיפים את מציאות המשכן, זה לא היכ"ת בלבד, איך הם נוסעים, אלא זה צורת הדברים איך יש הרכבה של כל הכנסת ישראל יחד, גם בקריעת ים סוף, כדברי חז"ל כידוע, שהים נקרע לי"ב גזרים, "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם", מה שכשפשוטו היה הבדלה בכל שבט ושבט, אבל כדברי רבותינו, החומות האלה, הם היו הכח המבדיל מחד, אבל הם גם היו הכח המצרף ומחבר את כל השבטים, לא עברו כל שבט ושבט לעצמו בים, כפשוטו עברו י"ב שבטים מחוברים גם יחד, כך היתה צורת הדברים.

משל למה הדבר דומה, בית שגרים בו באותה קומה שתי דירות, ויש כותל המבדיל, מחד הוא מבדיל אבל מאידך הוא יוצר את ה"היכי תימציי" לדירות של שניהם, וא"כ הוא גם מבדיל וגם מצרפם, זהו גדר הכותל אחד שיש לשניהם, שניהם משתמשים באותו כותל, "מחציו ולפנים", "מחציו ולחוץ", זיזים שתולים עליהם, סוגיות בבבא מציעא, סוגיות בבבא בתרא, כל ההגדרות האלה הם הגדרות בכותל אחד שיש לשניהם, הכותל הזה הוא מצד אחד מבדיל, אבל מצד שני שניהם משתמשים בכותל, והוא יוצר את ה"היכי תימציי" ששניהם יכולים לדור כאן, שלא יהיה היזק ראייה, בתשמישים מוצנעים שעושים בבית, והרי שהכותל הזה הוא גם המחבר את התשמישים של כל אחד מהם, הוא עומק של צירוף, אפשר כמובן לתת דוגמאות לרוב, ובעומק, כל דבר בבריאה הוא הדוגמא האמיתית לדבר.

זה תפיסה של "מעשה מרכבה" בקומת נפשו של האדם, זה תפיסת הי"ב.

עומק כח ה-י"ב

הי"ב שבטים נמצאים מצד אחד, במקום שיוצר התפרטות, "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום", נעשה הפרדה, אבל בעומק יותר, נעשה מציאות של חיבור, זה הי"ב שבטים

עומק כח הנפש

ככל שהדברים האלה מאירים בנפשו של האדם, מצד אחד האדם מצרף את תפיסת ה"אחד" שהיא תפיסת האב, ומהצד השני הוא מצרף את תפיסת ה"ב", מקום ההתפרטות, אבל הוא מצרף את החיבור בתוך ההתפרטות ששה - י"ב, והוא מצרף את אור ה"אחד", איך שהוא מאיר בתוך ה"ב", זה האביב אב י"ב, והוא מצרף את אור ה"אחד", איך שהוא מאיר בתוך ה"ב", זה האביב אב י"ב שהוזכרו.

זה עומק כח הנפש, מחד לעסוק בעומק פנימיות התורה שכולה סוד, כלומר "אחד", ומאידך לעסוק ב"תילי תילים של הלכות" ש"תילי תילים של הלכות" זה מקום ההתפרטות הגמור, אבל יחד עם מקום הצירוף שלהם "כתרי אותיות", מקום הצירוף שלהם, שהאב והי"ב מאוחדים, מצורפים, מחוברים.

זהו תפיסת אדם נשמה וגוף, נשמה, "חלק אלוה ממעל" ה'אחד", גוף, כל מציאותו הוא עפר - פירור, התפרטות, חיבור של נשמה וגוף בתפיסה הפנימית, זה שורש "המעשה מרכבה" הגמור שיש בבריאה, עיקר כל צורת הבריאה היא צורת אדם, והאדם מורכב מנשמה וגוף, והוא הוא "מעשה מרכבה", הרכבת נשמה וגוף, כנשמה הרוכבת על הגוף, ועומק הצירוף של נשמה וגוף זה חיבור שני התפיסות, התפיסה של ה"אחד", של ה"חלק אלוה ממעל", פנימיות אור הנשמה, עם התפיסה של הגוף שהיא ה"עפר", מקום הפירור, והחיבור שלהם יחד זהו ה"מפליא לעשות", הארת האור האחד, הארת ההתפרטות, חיבורם גם יחד בכל אופני החיבורים שישנם.

זה נקרא "צורת האדם השלם", "אדם השלם", זה מי שיכול לצרף ולחבר ולאחד את הכל, בכל אופני הצירופים שישנם, שזה שלימות קומת החכמה.

כשאנחנו עוסקים, אם כן, בסוגיית האב, יש את האב, יש את ה"ב", הבנים, ויש את הכח המצרפם, הכח המחברם ומאחדם, "מעשה מרכבה", ולמעלה מכך, האחד הפשוט.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

שהם י"ב פנים לאותו דבר, דבר אחד שיש לו י"ב פנים שמצטרפים.

בלשון אחרת והיינו הך, כל בן הנולד מהאב, הוא גילוי של האב, הוא לא רק בן כפשוטו מהאב, אלא הוא גילוי של האב, הוא "בנין אב", זהו הגדרת בן מן האב, שהוא גילוי של האב, ואצל יעקב אבינו שיוצאי חלציו הם י"ב שבטים, הם י"ב פנים ליעקב עצמו, הם לא בני יעקב כפשוטו בלבד, וודאי, זה ה"מבשרי אחזה" בפועל "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", וזה מה שמתשלשל בעולם הגשמי אבל התפיסה העמוקה, כל בני יעקב הם י"ב פנים לצורתו של יעקב אבינו, "דמות תם חקוקה בכסא" ומעין מה שנאמר אצל אסתר "כל חד וחד נידמית לו כאומתו", י"ב שבטים כל אחד הוא הבבואה של "הדמות תם" של יעקב, רק בפנים שונות - זהו הי"ב שבטים, שבטי י-ה. אמנם כל אחד הוא פנים אחרות, כביכול, שנבדלים אחד מהשני, אבל כולם הרי פנים של יעקב אבינו, ובהכרח שהם פנים שיש להם צירוף גם יחד, זה נקרא בעומק "משני עבריהם הם כתובים", "פנים בפנים", יש לו כמה פנים לאותו דבר, אלו הם הי"ב שבטים שמתגלים אצל יעקב אבינו.

כהגדרה הכוללת ממש, יעקב אבינו מחבר מעלה ומטה, הוא המחבר את ה"ישראל" לי - ראש והוא מחבר את ה"מטה" יעקב, הוא מחבר את הזריחה המזרח, והוא מחבר את השקיעה המערב, "שקעה לו חמה שלא בעונתה", אבל מאידך זרחה לו השמש שעל שם כך קרא שם המקום פניאל. הוא מחבר את הצדדים, ומצד כך י"ב שבטים הם י"ב מטות מלשון הטייות לצדדים, הוא מחבר את כל האופנים שישנם, זה בקצרה, הששה שהופכים ל"ב, שהוזכר.

אבל תמצית יסוד הדברים היא קליטת עומק פנימיות הבריאה שהיא אורייתא, "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ", כלומר, שמים וארץ, כולו בני, על אותיות המצטרפים, זהו "שמים וארץ" בכל מהותם, זהו "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ. וזה צורת המשכן שהוא מעין העולם, שכולו בני במהלך של צירופים, ומסביב לזה חנו הי"ב שבטים, כי הם חלקי אותם צירופים.

*אמנם מבואר ופשוט הוא שכמה מיני עולמות נאצלו ונ-
בראו ונוצרו ונעשו אלף אלפים ורבוא רבואות וכולם כא'
הם תוך המקום החל הנ"ל ואין דבר חוצה לו.*

שני ביטולים - ביטול לאור א"ס וביטול לחלל, שורש הבחירה

נתבאר לעיל שישנה מציאות של ביטול. ובדקות ישנם שני ביטולים, ישנו ביטול לאור א"ס שנמצא מסביב, וישנו בי-טול לחלל עצמו. כל דבר שנמצא בתוך דבר אחר, הוא נמצא במקומו ובטל אליו, ויתר על כן, אם הוא מוקף ממנו. יש את האופן שאנחנו מוקפים באור א"ס, ויש את האופן שכל מציאותינו היא בתוך מציאות החלל. ולכן, יש לנו בי-טול לאור א"ס, ויש לנו ביטול לחלל. ביטול לאור א"ס זוהי אמונה, ביטול לחלל זהו שורש הכפירה. שורש הכפירה היכן הוא - בהסתלקות האור א"ס שע"כ נעשתה מציאות של חלל.

כאן מונח בעצם שורש הבחירה הנעלמה של שני צדדים, אור א"ס או חלל. הצמצום הוא שיוצר את אפשרות הבחירה הראשונה. בעומק, "אין עוד מלבדו כפשוטו" זהו קודם הצמצום. בצמצום יש לנו אמונה שהקב"ה משיגה, שזהו סוד הקו, או ח"ו דבקות בחלל, כפירה. א"כ, עומק הבחירה נעוץ כאן במקום החלל. לכן יש אופן שכולם בטלים לאור א"ס, ויש אופן שכולם בטלים למקום החלל. רק שהחלל הוא לא חלל גמור כמו שנתבאר, שהרי נשאר רשימו במ-קום. כמו שהוזכר בהגהות ר' חיים ויטאל, וכמו שהאריך הרמח"ל פעמים רבות לגבי הרשימו שנמצא תוך מציאות החלל, וא"כ לעולם נשאר רושם מהאור א"ס.

שורש ההויה השפע וההפסד שבבריאה

ואלו הם דברי הרב ז"ל כאן: וכולם כא' הם תוך המקום החלל הנ"ל ואין דבר חוצה לו. ראשית, עצם כך שכל הנבראים בתוך החלל זוהי גופא ההגדרה שהם גבוליים, מחמת שהחלל הוא גבולי. אבל יתר על כן, הם בטלים לחלל, מחמת שבחלל הרי אין צורה של קו, אלא יש בו רק צורה של עיגול. בתוך החלל יש עיגולים, וכן החלל עצמו הוא בצורה של עיגול, ולכן כולו ערכין של ביטול. וזהו בעצם הכח שיוצר את ההפסד של כל הנבראים כולם. כל כח הפסד שנמצא בבריאה שורשו בחלל. הדוגמא היסודית

של הפסד בבריאה זהו מוות, מוות נקרא בלה"פ "כי ימצא חלל באדמה" (דברים כא, א). מוות נקרא חלל מחמת שזהו שורשו, גילוי החלל. זהו אמנם השורש, אולם כל הפסד שימצא בבריאה שורשו בחלל, דמה לי קטלא כוליה מה לי קטלא פלגא (ב"ק סה ע"א).

לעומת כך, כל שפע והמשכה שנמצא בבריאה, שורשו בקו. וכל הויה, שורשה באור א"ס. אלו הם שורשים מדויקים עד למאד, וזוהי תפיסת כל הבריאה. יש את עצם ההויה שלנו, שזה נקרא הויה - ששורשה באור א"ס, שזהו שם הויה, שהוא שם העצם כביכול מהאור א"ס. יש את השפע שאנו מקבלים - מהקו. ויש את ההעדר של המציאות, או העדר של הויה או העדר של קו, שזהו החלל. והרי שהחלל מפקיע גם את האור א"ס, וגם את הקו.

בדקות, החלל גם מתנגד לקו, ע"י שהוא מחללו. הצמצום יצר מציאות של חלל בתחילתו, וכיוון שהוא צמצום מהאור א"ס, הוא גורם גם צמצום בקו, שהוא המשכת אור א"ס. הכיצד, כביכול בתחלה היה צמצום, ורק לאמח"כ נכנס הקו. וא"כ, היה אופן של חלל בלי קו. יתר על כן, הגורם לקו שהוא נכנס כקו אחד דק, צינור, ומימי האור העליון שנכנסים לתוכו מצומצמים, הוא החלל. והגדרת הדבר היא, שהצמצום פעולתו כל הזמן. אם לא היה פעולת צמ-צום קבועה, כביכול ודאי שהאור א"ס היה חוזר. ויתר על כן, גם הקו היה מגיע באופן רחב יותר. לפיכך, הגורם כל הזמן לשפע שהוא מגיע בצמצום, שאין ריבוי טובה באופן השלם, זהו כח הצמצום הפועל תדיר. וא"כ, החלל הוא העדר גמור של א"ס, והוא גם צמצומים של השפע. אופן התפשטות הקו לאט לאט, דרך קו אחד דק, וכל המהלכים שהוזכרו, זהו מחמת תפיסת חלל.

לפיכך, כאשר שאנו עוסקים בסוגיית החלל, מציאות החלל מתגלה אצלנו בכל יום ויום, בכל חסרון. והיא מתגלה ח"ו ביום המוות, "כי ימצא חלל באדמה", כנ"ל. והבן שבכל פרט ופרט חל בו תפיסת חלל לפי ערכו, צמצום.

נמצינו למדים שלשה הבחנות בשורשי הבריאה: א. עצם ההויה של הנפש שורשה באור א"ס, ב. השפע הוא בקו, ב. ההעדר, או העדר הויה או העדר שפע, שזהו מקום הצמ-צום, חלל. לפ"ז, הסוגיא של אור א"ס, קו, וחלל, היא סוגיא קיומית לכל המציאות שלנו בכל עת ובכל שעה, ואינה רק הגדרה בעלמא לתחילת החכמה.

והנה כל עולם ועולם יש בו י"ס פרטית וכל ספי' וספי'
פרטית שבכל עולם ועולם כלול מ' ספי' פרטי פרטית

כל דבר מורכב מ' שמתפרט לי' בבכח, ובכפועל מתג- לה כפי צרכו

בלשון כללית, כמו שמבואר להלן בדברי הרב ז"ל [הובא בדברי שלום להלן בצורת החלוקה של הספירות], יש מדרגה של הגי' שיצאו שלמים בעשרה ספירותיהם, ולכן זה מוגדר שמתחלקים לאלף ריבוא. הו"ק יצאו רק ששה, ולכן זה מוגדר רק שש ריבוא. המלכות יצאה בסוד נקודה, ולכן זה מוגדר רק אלף אחד. עכ"פ הגדרת הדבר היא, שהכללות של כל דבר מורכבת מעשר שלעולם מתפרט בעשר. וכמו שמאריך הלשם, שכל זה בכח, אבל בפועל כל פעם מתגלה המדרגה לפי הצורך. לא כל הזמן בפועל מתגלים כל המדרגות כולם, אלא כל מדרגה כפי הצורך שבה היא מתגלה בחלקיה. בבכח יש הכל, בפועל היא כפי צרכו. זהו מה שנתבאר כאן.

וכולם הם בצורת עיגולים זה תוך זה וזה לפניו מזה

כלומר, כולם הם גם בצורת עיגולים, ולא רק בצורת עיגולים, שהרי יש עיגולים ויושר, רק מכיוון שהוא עסק השתא בעיגולים, הוא כתב בלשון זו. [גבי כפל הלשון, הדברי שלום על אתר מבאר מהי כוונת הדבר "זה תוך זה וזה לפניו מזה", ע"פ דברי הרב ז"ל להלן שיש בערכנו ב' תפיסות, יש מהחיצון, ויש מהפנימי, מהפנימי הוא מסתכל באופן אחד, מהחיצון הוא מסתכל באופן שני, כדלהלן].

עד אין קץ ומספר

אחדות הבלתי בעל גבול והגבול - פנים נוספות

כמו שהוזכר, עד אין קץ ומספר מחמת שכל דבר יכול להתפרט. ובדקות, עד אין קץ ומספר זהו עומק הגילוי של אור א"ס שנמצא בבריאה, שאין קץ ומספר. לכן, כמו שהוזכר, האור א"ס שנסתלק, לא נסתלק לגמרי, אלא נשאר רשימו. וכמו שהוזכר לעיל, הרשימו מתגלה באדם בכח ההולדה, שאפשר להוליד דברים נוספים, עד אין קץ.

בדקות, מצד אחד ההתפרטות היא עומק הצמצום, מצד שני ההתפרטות היא עומק גילוי האור א"ס, כי כל דבר

יכול להתפרט עד אין קץ ומספר. זהו כל סוד הבריאה שדבר והיפוכו גנוזים בבת אחת. והדבר והיפוכו הגמור הוא בבלתי בעל גבול וגבול. בבלתי בעל גבול יש גם גבול, שאלו הם ע"ס ספירות הגנוזות במאצילן. ובגבול יש גם בלתי בעל גבול - שמתפרט עד אין קץ ומספר. זה נפלא מאד כאשר מתבוננים בכך. עומק ההפכים הגמור כביכול שנמצא, זהו אור א"ס בלתי בעל גבול, וגבול. באור א"ס נמצא ע"ס, בע"ס נמצא התפרטות עד אין קץ, ולכן כל דבר כלול בהפכו.

כאשר הדברים הללו נקלטים, הרי שאלו הם שורשי כל התפיסה, ועומק האחדות הפנימית, שאפילו אור א"ס הגמור מתאחד עם מציאות הגבול. בפשטות האופנים שהאור א"ס מתאחד עם מציאות הגבול הם: או ע"י השארות הרשימו, או ע"י האור א"ס הסובב שמאיר בגבול, או ע"י הקו שיוצר דבקות. אבל כאן הזכרנו את הפנים הנוספות של עומק נקודת האחדות.

וכולם כגלדי בצלים זה תוך זה ע"ד תמונת הגלגלים כנ-
זכר בספרי תוכניים. והנה הבחי' המחברת כל העיגולים
יחד הוא ענין קו הדק הזה

מצוא בכל מדרגה את חיבור הקו אחד דק בין העיגולים

ביאור דברי הרב ז"ל שהבחינה המחברת העיגולים יחד הוא קו דק, כלומר, שהחיבור הוא אינו חיבור שלם, אלא הוא רק חיבור דק, שהרי הקו הוא דק, ולפיכך צורת החיבור היא רק בקו אחד דק. ולכן, בעיקר העיגולים נראים נבדלים זה מזה, אלא שיש ביניהם חיבור אחד דק. וכמו שהוזכר לעיל, יש חלונות מעיגול לעיגול שדרכו עובר הקו, ודרכו עוברת מציאות השפע. לפ"ז, אם מסתכלים על כל העיגול, לא רואים חיבור אלא רואים רק ביטול, אולם דרך החיבור הוא קו אחד דק. וכל עמלנו בכל ימות עולם מהו - לראות בכל מדרגה היכן הקו אחד דק, על מנת להתקשר למדרגה העליונה. והקו הזה הוא נעלם, כי לרוב ההיקף ככולו לא רואים את נקודת החיבור, אלא רואים רק התבטלות.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

כתו סוד אלף. וכתוב (בראשית, כד, ס) ויברכו את רבקה ויאמרו לה, אחתנו את היי לאלפי רבבה.

ועוד. למעלה מטעם ודעת, חק. ואמרו (במ"ר, יט, ה) ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר, ד' דברים יצה"ר משיב עליהן, דכתיב בכהן חקה, אשת אח וכו', דכתיב ערות אשת אחיך וגו', ובלא בנים יבמה יבא עליה, וכתוב בערות אשת אח ושמרתם את כל חקתי. ועיין אור המאיר (לך לך) אם ואחות דלא מתפרשין אהבתם לעולם, להיות בחינה האחות אינו תלויה בסיבה.

עוד. עיין פרדס (שער כג, פ"א, ערך אח) אח הוא א - כתר עליון, ח - שמונה ספירות מחכמה עד היסוד.

חכמה כתיב אמור לחכמה אחותי את (משלי, ז, ד). ואמרו (סנהדרין, ז, ע"ב) אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרה, ואם לאו אל תאמרה. ועיין קהלת יעקב (ערך אח) שחכמה ובינה נקראים אחים, עיי"ש, אח ר"ת, אור חכמה. וכן ר"ת אבא - חכמה. כ"כ בן דין. וכן אאלפך חכמה. ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאור הזהר, קעג) ומתחילה התורה נקראת ב"ת, רק האתון והפשוט לבד שזהו אומן פדגוג, ואח"כ נעשה אח ואחות לתורה כשמבין ויודע וברור לו כאחותו, ואח"כ אם, שהוא מופלא ונכנס בגני המלך.

בינה תשובה. ובקלקול נהפך ל"שבי", ובתיקון שב למקומו. וזש"כ (בראשית, יד, יד) וישמע אברהם כי "נשבה" אחיו וגו', "וישב" את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורכושו השיב.

ובסוד לאה ורחל ב' אחיות, ה - בינה, ה - מלכות, וסוגיית שתי אחיות רחבה מאוד, ואכמ"ל (ועיין פסחים, קיט, ע"ב). ועיין ספר הקנה (ד"ה סוד ועונש) סוד שתי אחיות שבא עליהם מתגלגל בגויה קדשה. ועיין ציוני (וישלח). ורקאנטי (תצוה). ודן ידן (מאמר יג) יעקב אבינו נתגלגל באיוב עבור שנשא ב' אחיות. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר אור פני מלך, פ"ב). ושער הגלגולים (הקדמה לו). וספר הליקוטים (ויחי, ובלק). וסוד ישרים (ח"ב, שאלה ב'. ויונת אלם (פרק צה). ורמב"ן (תולדות, כו, ה). ולשם (הקדו"ש, ש"ז, פ"ב). ושל"ה (וישלח, תורה אור, ג, ועוד). וספר הפליאה (ד"ה וראה אתה בני דבר גדול).

דעת האחים הראשונים בעולם הן קין והבל. ועיין שער הפסוקים (בראשית) שהבל הוא מבחינת החסדים שבדעת, וקין מבחינת הגבורות שבדעת. וזהו אחים בשורשם, חו"ג. וזש"כ (בראשית, ד, ט) ויאמר ה' אל קין איה הבל אחיך, ויאמר "לא ידעתי" השומר אחי אנכי. "לא ידעתי" נחסר החסדים שבדעת, ודו"ק. ולחלק משיטות חז"ל, הם רבו על "אחות" נוספת תאומה שנולדה עם הבל. ועיין מגלה עמוקות (קרח, ד"ה וכי קרח) בהרחבה סוד אח של משה, קרח, ושורשו קין והבל ותאומה. ובמשה כתיב, ויצא אל אחיו וירא בסבלותם. ועיין ספר הליקוטים (וזאת הברכה, ח).

ועוד. דעת דחיבור. וביבום כתיב, כי ישבו אחים יחדיו, שהיה להם ישיבה יחד בעולם. ועיין ספר הקנה (ד"ה ענין היבום וסודותיו) מת

ואח"כ נולד לו אח, אינו נקרא אחיו ליבום וחליצה. חסר בשם אח, ודו"ק.

חסד אברהם. וכתוב (בראשית, יב, ה) ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו. וכתוב (שם, יג, ח) כי אנשים אחים אנחנו. וכן אמר לשרה (שם, יב, יג) אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך. וכן שם (כ, ב) ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי היא, וגו', אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי. ואזי כתיב (שם, יז) נתתי אלף כסף לאחיך. כסף. חסד. וכל זאת כמ"ש "זה חסדך אשר תעשה עמדי".

ופסולת של אברהם, ישמעאל, ועליו כתיב (שם, טז, יב) ועל פני כל אחיו ישכון - נפל. ואחיו של אברהם ממש, נחור.

ופסולת נוספת של אח בחינת חסד, הוא "לבן", חסד - לבן. וכתוב ביה (שם, כד, כט) ולרבקה אח ושמו לבן וגו' ויהי כראת את הנזם ואת הצמידים על ידי אחותו וכשמוע את דברי רבקה אחותו וגו'. ולבן ניסה למנוע מלקחת את "בת אחי אדני אברהם" לאשה לבית אברהם.

ועוד. כתיב (ויקרא, כ, יז) ואיש אשר יקח את אחותו וגו', חסד הוא. ועיין פרדס (שער יח, פרק ד).

ועוד. חסד - אהבה. ובמדרגת אח, נעשה אחוה. אח-וה. ועיין תיקונים (צ, ע"א).

גבורה יצחק. וכתוב ביה (בראשית, כו, ז) וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא כי "ירא" לומר אשתי. ומהארת הגבורה של יצחק בירך ליעקב (שם, כז, כט) הוה "גביר" לאחיך. ועיין זוה"ק (פנחס, רלו, ע"ב) א"ח (של אח-ד) כבוד "אלקים" הסתר דבר.

ואצל השבטים, אחותם, דינה, דין-ה. ה"ג, כנודע. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ונקראים כסא רחמים) שהחסד והגבורה נקראים אחים. ועיין רקאנטי (ויצא) כבר ידעת כי זרועות עולם הם אח ואחות, הימין אח והשמאל אחות. וכן איתא ביונת אלם (פ"נ).

תפארת יעקב (עיין ספר הליקוטים, ויגש). וכתוב (בראשית, כה, כו) ואחרי כן יצא אחיו וידו "אחות" בעקב עשו ויקרא את שמו יעקב. ועיין תיקונים (צ, ע"א) אח, איהו עמודא דאמצעיתא, ד' אחות דיליה. ועיין ספר הפליאה (ד"ה וראה אתי בני דבר) הת"ת וכו' נקרא אח עם החסד, ששניהם ממקום אחד נאצלו. ועיין רמח"ל (תקט"ו תפלות, תפלה ואתחנן) ת"ת אח רחוק, רחוק מרשעים ה', תתן אמת ליעקב שאין השקר שולט בו כלל. ועיין פרדס (שער כ"ג, פ"א, ערך אח) אח הוא הת"ת, כי הוא אח אל המלכות, ונקרא כן מצד החסד. ועוד הוא נקרא אח בהיותו כלול מט' ספירות, עד המלכות. ועיי"ש שנקרא רחוק בעלותו לבינה.

ועוד. עיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סימן עד) מה שדרשו שאלקי ישראל קראו אל, וכבר יקשה על זה כי לא יתואר הי"ת כאלקי ישראל עד שיולדו י"ב שבטי י-ה, והרי בשכם עדיין לא נולד בנימין, בא הכתוב בסדר ויצא ופירש ויקרא לאחיו, כי

יעקב משלים למנוח והוא "אח לשבטים" שכבר נולדו.

ועוד. אמת. וכתוב (חיי שרה, כד, מח) הנחני בדרך "אמת" לקחת את בת אחי אדני לבנו. ובן ובת אחיו קוראים אחיו כמ"ש גבי לוט (עיין פרד"א, פרק לו).

נצח עיין רקאנטי (תצוה) הבא על אשת אחיו שיש לו בנים, ופגם בהו"ד שהיא אשת הנצח (איהו בנצח, ואיהי בהוד) אח לתפארת, ובנו צדיק ובתו מלכות.

ועוד. עיין קהלת יעקב (ערך אחותי) אחות, גימט' נצח והוד ויסוד דנוקבא ושני כוללים.

ועוד. עיין תולדות יעקב יוסף (שופטים, ו) מעלה ראשונה לא תטה משפט, כי ע"י יסוד יש חיבור צדק ומשפט, וז"ש לא תטה משפט. מעלה ב' בהוד, לא תכיר פנים, כי לחבר פב"פ ז"ן דאיהו בנצח ואיהי בהוד, צריך אזהרה לא תכיר פנים כנ"ל. מעלה ג' בנצח, לא תקח שחד, ס"ת אחד, א"ח עם ד', לקשרה נעימות בימינך נצח.

הוד משה ואהרן, נו"ה, כנודע. ואמרו (שמ"ר) ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה, הה"ד מי יתנך כאח לי, באיזה אח הכתוב מדבר, א"ת בקין, והא כתוב ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו. וא"ת ישמעאל ויצחק, הא אמרינן ישמעאל ויצחק שונאים הוה. וא"ת בעשו ויעקב, והא כתוב וישטם עשו את יעקב. וא"ת באחי יוסף, והא כתוב וישנאו אותו, וכתוב ויקנאו בו אחיו, אלא ביוסף ובנימין, יונק משדי אמי, ובמשה ואהרן, שנאמר ויפגשהו דבר האלקים וישקהו. ועוד. עיין ספר הפליאה (ד"ה תנן נתגיירה) הוד ועטרה אחיות.

יטו כתוב (בראשית, ט, כב) וירא חם אבי כנען את "ערות" אביו, ויגד לפני אחיו בחוץ.

ועל יוסף כתוב (בראשית, מג, ו) ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אח. ועליו כתוב (שם, לג, ב) בן י"ז שנה היה רעה את "אחיו" בצאן וגו', ויראו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו, וגו', ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. וזהו ביחס לשבטים. אולם בעומק הוא אח לאביו, ת"ת. כמ"ש בשעת רצון (על הזהר, ח"א) ערות אחי אביך, דא יו"ד דאיהו תולדה דאת יו"ד דאיהו אח לוא"ו - פירוש, היסוד נקרא אח לת"ת, והיסוד נקרא יו"ד, והת"ת נקרא וא"ו, וזהו ערות אחי אביך, שלא יפגום ביסוד שהוא אח הת"ת שהוא אביך. ועיין ספר הפליאה (ד"ה נפנה לפן אחר).

מלכות עיין תורה אור למהר"מ פאפירש (קדושים) ת"ת ומלכות הם אח ואחות, תאומים יצאו מן הבינה, דכד נפקת בת מניה בהדיה. ובסוד אחד, אח ת"ת, ד' - מלכות, ומתחברים ע"י קוץ של ד', וח"ו לולי קוץ נעשה אחר. ועיין ערך אחד ואחר בהרחבה. ועיין פרדס (שער סדר האצילות, פ"ב). ופע"ח (שער ק"ש, פ"ז, ופי"ב). ועיין ישועות משיחו לאברבנאל (ח"ב, עיון שלישי, פ"ד) קרא אותם אחות, כי אח ואחות הוא ממאמר המצטרף, וכן קרא יחזקאל למלכות יהודה וישראל שתי אחיות, "אהלה ואהליבה" (יחזקאל, כג, מד).

נפש מעשה. וכתוב (משלי, יח, ט) גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית. וכתוב (ויצא, כט, טו) ויאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתי חנם, ופירש"י, לשון תימה, וכי בשביל שאחי אתה תעבדני חנם. וברד"ק שם, אחר שאחי אתה, אינו טוב שתעבדני חנם בעד בגדיך ומחיייתך לבד, אלא שיהיה לך טוב עמי ותגדל בנכסים אתי.

רוח מקום הבחירה, בחירה שקולה. ובעולמות זהו עולם היצירה (יצירה - רוח) חצי טוב וחצי רע. ובנפש זהו בינוני. ואמרו (זוה"ק, שמות, מא, ע"ב) בינוני אח דיצר הרע ואח דיצר הטוב. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון כא).

ועוד. סוד היבום ע"י אח המת. ועיין של"ה (כי תצא, תורה אור, ג) מצטרף רוח אח הראשון (שהוא סוד זיקת היבום, רוח דשדי בגוה) עם רוח אח השני, ומתגלגלת נשמת האח הראשון בזרע הילוד ואז הוא חוזר ונבנה.

נשמה עיין זוה"ק (בראשית, קכח, ע"א) ויהי הוא טרם כלה לדבר וגו'. ר' יצחק אמר ר' יהודה, בעוד שכל העניינים הוא רוצה לנסות על הגוף, מאי דכתיב והנה רבקה יוצאת, זהו הגוף הקדוש שנתעסק בד"ת, וכפת גופו להשיג ולדעת את קונו. אשר ילדה לבתואל, א"ר יהודה, בתו של אל. בן מלכה, בן מלכה של עולם. אשת נחור אחי אברהם, חברת השכל, גוף שנדבק בשכל, והוא אח הנשמה. וכדה על שכמה, משא החכמה עליה, וירץ העבד לקראתה, זה מטטרו"ן, וכו'. ועיין עשרה מאמרות (מאמר חקור הדין, ח"ג, פ"ט) אני חותנך יתרו, ר"ת אחי, וכן חותנתו, אחות, נותנת כטעם אחיה, ואמר שזכר הכתוב ברבקה. וכלהו הכי נמי שנותנים בנותיהם למי שהוא אח בתולדות הנשמות, והוא בן זוגן באמת. והורי הגבר יקראו לכלה חמיה וחמותה, פירוש, אח - יחס, מלשון יחמתי אמי שהמה מולדי האח.

חיה היכן שיש מוחין של חיה, יש הארת פב"פ, כנודע. ואח נקרא כן מלשון איחיו וחיבור, כמ"ש השל"ה (הגהות למסכת פסחים, תורה אור, ז). ופב"פ זהו איחיו וחיבור גמור.

ועוד. חיה, מקור נביעת החכמה, והחכמה תחיה את בעליה. ועיין דגל מחנה אפרים (דרוש לפורים, ד"ה כי) כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורש וגו'. אח-שורש, שהיה מחבר עצמו לשורש ומקור של התורה.

יחידה כאשר האח מתעלה נעשה אחד. עיין תיקוני הזהר (עז, ע"ב), ועוד הרבה בדברי רבותינו. ועיין רש"י (ברכות, יג, ע"ב - גבי דין להאריך באחד של ק"ש) ובדל"ת - ולא בחי"ת, דכל כמה דאמר "אח" לא משתמע מידי, ומה בצע בהארכתו, אבל בדל"ת יאריך עד כשיעור שיעשנו בלבו יחיד בשמים ובארץ ולארבע רוחותיה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

האם בעימותים עם השלטון יש משום חילול השם

שלום לכבוד הרב.

בחוה"מ סוכות נשאלה שאלה חמורה בבית המדרש אודות גדרי חילול השם, אחר שרבים בציבור החרדי החזיקו בתפילתם ולימודם בביה"כ, ויש גם שלא ביטלו מנהגם בשמחת בית השואבה, מה שיצר חיכוכים עם כוחות המשטרה שבאו לפנות את המתפללים עד כדי אלימות קשה, וגרם לרעש גדול בתקשורת הכללית וכו', וזה היה בכל הערים החרדיות ובמגוון חוגים.

וכאן היו שצידדו לומר שהמאבקים האלה שיוצאים לתקשורת יש בהם חילול ה', כך נטען בעיקר מהבעלי תשובה שבינינו שזוכרים את ההשתלחויות בתקשורת מהזמנים שהם היו בצד השני וכיצד הם קיבלו את הדברים אז, וגם יש אברכים שדעתם כך שכל מאבק עם השלטונות גם אם הוא נכון ע"פ תורה יש בו משום חילול ה' כלפי הבריות שאומרות ראו פלוני שלמד תורה כמה מכוערים מעשיו וכו'.

מאיך יש שצידדו בנחרצות שאין לנו לחוש למה שחושבים עלינו וכיצד מציגים אותנו בציבור הכללי החילוני, משום שאין להם את סולם הערכים שלנו ומה שחשוב לנו באמת, ואין לנו לבטל תורה ותפילה בבה"כ בשביל שכך החליטו בשלטון הערב רב, ועליהם להבין שאם אפשר להכנס למכולת ולהחזיק בעגלת קניות, כך להבדיל אפשר להכנס לביה"כ ולהחזיק בס"ת, והכל הוא ענין של סולם ערכים, ולא אמרו בגמ' (יומא פ"ו ע"א) היכי דמי חילול ה' וכו' רק בפני הבריות שמחזיקים בסולם ערכים נכון ע"פ תורה, שהם מצפים מתופסי התורה שיקיימוה בשלמות הראויה.

לכן אמרנו להציג את הדברים לפני כבוד הרב שליט"א שיוורנו מהי דעת התורה בזה, ושכמ"ה. בתודה ובברכה.

תשובה

ניתן מבט פנימי למצב הנוכחי. כשם שהיה להבדיל לפני השואה תערובת וקרבה בין יהודים לבין אומות העולם, וחלק מתהליך השואה בא להבדיל ולהבליט מיהו יהודי, כנודע, וכפי שחידדו רבותינו - כן הדבר בארץ ישראל. כפי שאמר החזו"א, שאינו חושש מן המלחמה עם פורקי עול תורה ומצוות, אלא ח"ו שמא יהנו מקרבתם. וכבר אמר שיחזיק מעמד בין סי' לע' שנה, ולא נפל מדבריו ארצה. במצב קרבה זו באופני קרבה רבים, מסדר הקב"ה בהנהגתו דברים שייצרו פרוד

והבדלה, וזה התהליך שנעשה עתה.

ולכך אין עיקר הנידון כאן השתא חילול השם, אלא זו הנהגת ה' להבדיל בין מקדשי שמו, לבין אלו שעדיין לא זכו לכך, הבדלה במעשה, בהרגשה, ובדעה, ובכל קומת הנפש, במקביל לאהבת ישראל עמוקה מאוד.

זו הדרך לכו בה!

כאשר תלמודי תורה סגורים האם להעביר מיידית לת"ת אחר

לכבוד מורינו הרב שליט"א, השלום והברכה!

הבוקר (מחרת אסרו חג הסוכות) התעוררנו למציאות כואבת של תלמודי תורה סגורים ותינוקות של בית רבן בטלים. כך כאן בעירנו ברוב הת"ת, ושמענו שכך גם בשאר חלקי ארץ הקודש. אמנם ידוע לנו על חדרים כאן שבכל זאת פתוחים במסירות נפש על אף הסיכון, ומקיימים בעצמם את תשובתו של ר"ע כנגד טענתו של פפוס (ברכות ס"א ע"ב), ומה במקום חיותנו כך וכו'.

שאלתי כעת, האם במציאות זו מחובתנו כהורים לנסות להעביר את בנינו שיח' [כיתה ג] לחיידר אחר בו מקיימים את הלימודים כסדרן, כי מי יודע עד מתי יימשך הדבר. או שאין זו מחובתי, ואין לנו אלא לקבל את הגזרה ולהמתין עד יעבור זעם. או שישנה דרך שלישית. ומה שיוורנו הרב נעשה בעה"י.

נודה מאוד אם יואיל להשיבנו דבר, כי בנפשנו הוא, וגם הילד עצמו מיצר על כך מאוד, כי כבר מערב שבת שובה נסגרו שערי הת"ת ותורה מה תהא עליה. בברכה ובהודאה גדולה מאוד.

תשובה

ראשית לאחר התלהטות האש מתוך הכרה שזו התלהטות, יש להמתין כמה ימים להשקטה. ואז, לראות ראשית ממקום שקט ורגוע יותר. וכן יתכן שהדבר ישתנה בס"ד.

ככלל, לקום בבוקר ולהגדיר זאת דחוף ולפעול מיד, זו אינה הדרך הנכונה, זו דרך שלא נשקל בה הדברים כראוי.

מחד האדם חש שזו "אש דקדושה", אולם מאידך ע"ד כלל זה גורם לחוסר שיקול דעת ערוך ומדוייק. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net או בפקס: 03-548-0529 [תנאים לשליחת השאלות בפקס:

א. לציין את מספר הפקס שאליו תשלח התשובה. ב. לכתוב מספר פקס שזמין תמיד / או מספר התא-הקולי של הפקס